

Validiteit onderzoeken rondom draagvlak Olympische Spelen en advies voor vervolg

*Annet Tiessen-Raaphorst, Ineke Stoop en Jos de Haan
Sociaal en Cultureel Planbureau
januari 2010*

In de afgelopen jaren zijn vijf peilingen naar het draagvlak onder de Nederlandse bevolking voor het organiseren van de Olympische Spelen in 2028 (OS2028) in Nederland gehouden. Deze peilingen komen tot verschillende schattingen van het draagvlak: 50% tot 84% van de bevolking zou voor de OS2028 in Nederland zijn. Het ministerie van VWS directie sport heeft het SCP verzocht een uitspraak te doen over de validiteit van deze metingen en een advies te geven hoe metingen naar het draagvlak voor de OS2028 in de nabije toekomst aan te pakken. Uit onderzoek naar dataverzamelmethode(n) (zie ook de recente SCP-publicatie *Sporten gemeten* (Breedveld en Tiessen-Raaphorst 2009)) blijkt dat onderzoeksresultaten afhangen van de vraag bij wie wordt gemeten (veldwerk, steekproef, nonrespons), hoe wordt gemeten (mondeling, internet) en wat precies wordt gevraagd. Hieronder wordt op deze aspecten ingegaan.

Overzicht van de vijf onderzoeken

De vijf peilingen zijn tussen juni 2006 en oktober 2009 uitgevoerd door vijf verschillende onderzoeksbureaus. Dit laatste geeft al aan dat de kans op vergelijkbaarheid van de resultaten beperkt zal zijn: ieder bureau heeft zijn eigen onderzoeksdesign en de kans dat iedere keer dezelfde vraag gesteld zal worden aan respondenten is bij voorbaat klein. Dit blijkt ook uit een vergelijking van de verschillende onderzoeken (zie bijlage).

Een kort overzicht van overeenkomsten/verschillen:

Dataverzameling

De eerst vier peilingen zijn uitgevoerd bij online panels, de laatste (Duodecim) is een compilatie van verschillende lokale (telefonische) onderzoeken. Dit laatste onderzoek is daarmee zeker niet representatief voor de Nederlandse bevolking en niet te vergelijken met de andere peilingen. Ook het uitvoeren van peilingen bij verschillende online panels heeft consequenties. Ten eerste is uit eerder onderzoek gebleken dat verschillende panels op verschillende manieren worden samengesteld en daardoor tot verschillende resultaten kunnen leiden (zie Vonk, Van Ossenbruggen en Willems, 2008). Ten tweede hebben niet alle Nederlanders toegang tot internet. Vooral ouderen zijn ondervertegenwoordigd. Ten derde is bij online panels vrijwel nooit sprake van een random steekproef. Mensen kunnen zichzelf aanmelden, of worden gevraagd mee te doen na het afronden van een ander onderzoek. De uiteindelijke respons is vaak heel laag. Tenslotte hebben deelnemers aan online panels ervaring met het invullen van enquêtes en zou je kunnen verwachten dat ze meer dan gemiddeld geïnteresseerd zijn in de samenleving (of stellen ze de beloningen op prijs). Dit alles betekent dat niet zonder meer kan worden aangenomen dat de deelnemers aan online panels de Nederlandse bevolking vertegenwoordigen (zie ook Bethlehem, 2008). Bij alle peilingen is weliswaar gewogen naar achtergrondkenmerken van de Nederlandse bevolking, maar weging kan nooit garanderen dat wordt gecorrigeerd voor bovenstaande vertekeningen.

Het aantal respondenten bij de verschillende peilingen varieert tussen 726 en 1.230. Bij een random steekproef zou dit genoeg moeten zijn om een goede schatting te geven van de mening van de Nederlandse bevolking. Bij een online panel is dit afhankelijk van de kwaliteit van het panel. Of een steekproef van rond de duizend groot genoeg is, hangt ook af van de vraag welke uitsplitsingen je wil maken (jong/oud, arm/rijk, urbaan/ruraal, sportief/niet-sportief, etc.).

Vraagstelling en antwoordcategorieën

In ieder onderzoek is een andere vraag gesteld, waarbij de één vraagt naar een mening over de ambitie om de spelen te organiseren, een ander specifiek NOC*NSF als aanjager noemt en een derde vraagt of de respondent graag de Olympische Spelen in Nederland zou zien. De diversiteit van de vragen (maar ook van de antwoordcategorieën) zal een belangrijke oorzaak zijn van de verschillende percentages.

Zo wordt in het MSI-ACI onderzoek de categorie ‘enigszins mee eens’ wel meegenomen in het gepresenteerde percentage, terwijl dit in de Sportersmonitor niet gebeurt. Zou in dit laatste onderzoek de categorie ‘enigszins mee eens’ ook meegenomen worden, dan wijkt het percentage al veel minder af van de andere onderzoeken.

Bovendien verschilt niet alleen de vraagstelling, maar ook de context waarin dit gebeurt verschilt. Sommige vragenlijsten gaan geheel over sport, anderen hebben verschillende onderwerpen in één vragenlijst of zelfs binnen één blok van vragen. Concluderend zou het pas verrassend zijn geweest als er een overeenkomstig percentage uit de verschillende onderzoeken zou zijn gekomen.

Advies voor vervolg

Dataverzameling

Voor toekomstige metingen van het draagvlak onder Nederlanders voor de OS2028 is aan te bevelen om de dataverzameling periodiek uit te laten voeren door hetzelfde onderzoeksbureau. Idealiter worden de vragen gesteld aan een random steekproef uit de Nederlandse bevolking. Als dat niet mogelijk is, zou een panel moeten worden gekozen waar het initiatief om mee te doen zoveel mogelijk bij het onderzoeksbureau ligt, waar bekend is hoe lang mensen lid zijn van het panel, en waarbij de kwaliteit wordt gemonitord en gerapporteerd. Incidenteel zou de kwaliteit van de resultaten getoetst kunnen worden aan de uitkomsten van een random steekproef waaraan dezelfde vragen worden gesteld. Een optie zou zijn aan te haken bij een langlopend onderzoek van het SCP (AVO of Culturele Veranderingen).

Vraagstelling

In het voorgaande is geconcludeerd dat verschillende vraagstellingen verschillende percentages voor het draagvlak opleveren. Wat is nu de beste vraag?

Vanuit de onderzoekskant bekeken is een directe concrete vraag het beste. De vraag zoals gesteld in de Sportersmonitor zou daar een goed voorbeeld van zijn: ‘Ik zou graag zien dat de OS2028 in Nederland worden gehouden.’ Ook de vragen van TNS-NIPO en Duodecim hebben een vergelijkbare formulering: ‘Vindt u het een goed of slecht idee als Nederland in 2028 de Olympische Spelen organiseert?’ Uit de antwoorden kan je natuurlijk nog steeds niet afleiden waarom mensen het een goed idee vinden (sportief, economisch, nationalistisch), en je hebt dus ook geen idee welke gebeurtenissen de mening zouden kunnen beïnvloeden.

De vragen zoals gesteld door peil.nl (‘moet Nederland zich inspannen om de OS naar ons land te halen?’) en MSI-ACI (‘wat vindt u ervan dat het NOC*NSF de ambitie heeft de OS2028 naar NL te halen?’) zijn vager en afstandelijker geformuleerd en de resultaten daarvan zullen een minder goed beeld van het draagvlak onder de bevolking geven. Bovendien meten ze ook iets anders: inspanning, of ambities van NOC*NSF.

Het is van belang iedere keer dezelfde vraagstelling te gebruiken. Daarbij dient men zich te realiseren dat draagvlak verschillende dimensies kan hebben (vind men het leuk dat Nederland zich zo kan manifesteren, ziet men het sportieve doel, is men bereid financiële of praktische offers te brengen?).

Vooraf zouden de verschillende dimensies in een klein kwalitatief onderzoek kunnen worden geïdentificeerd. De uiteindelijke vraagstelling zou vooraf getest moeten worden. Waarschijnlijk komt daaruit dat het draagvlak het best met een paar vragen gemeten kan worden, die ieder een verschillend aspect meten. Incidenteel kan een dergelijke set met een actuele vraag worden uitgebreid.

Het is ook van belang zich te realiseren dat de context van een vraag de antwoorden kan beïnvloeden. Vragen naar OS2028 deelname zal anders worden beantwoord in een vragenlijst over sport dan in een vragenlijst over overheidsuitgaven. De context zal dus zoveel mogelijk gelijk gehouden moeten worden.

Referenties

Bethlehem J. Representativity of web surveys – an illusion? In: Stoop I, Wittenberg M (eds.) (2008) *Access panels and online research, panacea or pitfall?* Proceedings of the DANS Symposium, Amsterdam, 2006. DANS Symposium Publications 4. Amsterdam: Aksant Academic Publishers, 2008, pp. 19-44.

- Breedveld, K. en A. Tiessen-Raaphorst (red.) (2009). *Sporten gemeten*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau/ W.J.H. Mulier Instituut.
- Vonk T, Ossenbruggen R. van, Willems P. (2008) A comparison study across 19 online panels (NOPVO 2006). In: Stoop I, Wittenberg M (eds.) *Access panels and online research, panacea or pitfall?* Proceedings of the DANS Symposium, Amsterdam, 2006. DANS Symposium Publications 4. Amsterdam: Aksant Academic Publishers, 2008, pp. 53-77.

onderzoeksbureau	moment peiling	vraag	gepresenteerd resultaat draagvlak 'voor OS' (%)	antwoord-categorieën	uitsplitsingen	bron/panel	aantal respondenten	leeftijd	steekproef	methode	weging	type enquête (sport of algemeen)	vraag onderdeel van sportblok of algemeen meningenblok	opdrachtgever
TNS-NIPO	jun-06	Vindt u het een goed of slecht idee als Nederland in 2028 de Olympische Spelen organiseren?	57%	5 pts: zeer goed/tamelijk goed/tamelijk slecht/ zeer slecht/weet niet	Zeer goed: 25% Tamelijk goed: 32% Tamelijk slecht: 16% Zeer slecht: 11% Weet niet: 16%	TNS NIPO base CASI	985	18+	Ja, representatief voor geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau, gezinsgrootte en politiek stemgedrag	Panel TNS NIPO Base heeft vragenlijst online ingevuld	Ideaalcijfers voor genoemde variabelen, deels afkomstig uit eigen observatie (politiek) en deels afkomstig van het CBS	Onderdeel van een trendmeting, waarin bont palet aan onderwerpen de revue passeert.	Meerdere vragen over de Olympische Spelen	TNS
peil.nl (Maurice de Hond)	aug-08	Er zijn initiatieven om Nederland voor 2028 te kandideren voor de Olympische Spelen. Vindt u dat Nederland zich moet inspannen om die Olympische Spelen naar ons land toe te halen?	50%	ja/nee/weet niet, geen mening	?	zelf aangemeld panel met steekproef daaruit	?	?	?	internet	ja	?		?
Sportersmonitor MI ¹	okt-08	Ik zou graag zien dat de Olympische Spelen in 2028 in Nederland worden gehouden	63%	5 pts: helemaal meeeens- helemaal meeeens	31 % helemaal /grotendeels meeeens 32% enigszins meeeens 37% helemaal/grotendeels meeeens	GfK Consumer Jury Panel	2.465	15-80	20.000 -> 5.700	internet	ja, specifiek voor subgroep	sport	sportmeningen blok	MI
MSI-ACI	feb-09	Wat vindt u ervan de het NOC*NSF de ambitie heeft de Olympische Spelen in 2028 naar Nederland te halen?	57%	5 pts: helemaal voor - helemaal tegen	34% helemaal voor 23% enigszins voor 26% geen mening 8% enigszins tegen 9% helemaal tegen	zelf aangemeld panel	865	18+	125.000 panelleden in NL en B (alleen NL bevroegd)	internet	geslacht en leeftijd	algemeen	algemeen	eigen aanbod voor N*N
Duodecim	okt-09	Vindt u het een goed of een slecht idee om in 2028 de Olympische Spelen in Nederland te organiseren?	84%	goed idee/ slecht idee	?	kleinere onderzoeken op lokaal niveau (gemeente)	1.230	12-70 jaar	1432 mensen (respons 83%)	telefoon	nee	sport	sportdeelname-onderzoek	eigen initiatief

¹ Daarnaast worden door het W.J.H. Mulier Instituut in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit metingen gedaan naar de relaties tussen topsport en nationale trots. In de periode 2008-2010 zijn 23 metingen verricht met minimaal 300 respondenten. Daaruit blijkt dat prestaties in de topsport (76%) het meest bijdragen tot gevoelens van nationale trots; meer dan bijvoorbeeld wetenschappelijke/technologische prestaties (73%), het systeem van sociale zekerheid (61%), prestaties in kunst en cultuur (52%), de manier waarop de democratie werkt (50%), economische prestaties (50%) en de eerlijke/gelijkwaardige behandeling van groepen in de samenleving (39%). In de laatste 8 metingen is ook gevraagd naar de ambitie om de Olympische Spelen in 2028 naar Nederland te halen (54% vóór, 29% tegen, 17% geen mening). Vergelijkbare cijfers zijn in de laatste 4 metingen gevonden voor het draagvlak voor het WK Voetbal in 2018/2022 in Nederland (55% vóór, 30% tegen, 16% tegen).

R:\Topsport\Top\Team Olympisch Plan\Parlementaire Zaken\Brief draagvlakonderzoek Olympische Spelen - bijlage SCP.docx